

Sardanes dedicades a Matadepera o als seus habitants.

Matadepera

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Ajuntament de Matadepera (Carrer de Joan Paloma, núm. 1).
Alçada: 421

Coordenades:

Latitud: 41.59675
Longitud: 2.02617
UTM Est (X): 418842
UTM Nord (Y): 4605463

Classificació

Número de fitxa 08120 - 192
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Música i dansa
Estil / època: Contemporani
Segle XX-XXI
Any 1943 -2013
Autoria de l'element: Varis
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Obert
Ús actual: Social
Titularitat Pública
Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dc., 17/02/2021 - 09:18

Descripció

Matadepera compta amb una trentena de sardanes dedicades al municipi, compostes per varis autors, des de principis del segle XX. Algunes estan dedicades a la muntanya emblemàtica de Sant Llorenç del Munt, d'altres als gegants, al drac, amb alguns dels seus habitants o amb Mariapffar, el municipi austríac amb qui Matadepera està agermanat. Potser la peça més coneguda actualment és la que va compondre el mestre Jeroni Velasco Corzo amb motiu de la celebració del mil·lenari de Matadepera, que s'estrenà el dissabte dia 31 d'agost de l'any 2013 amb el nom de "Matadepera 1013".

L'any 1943, Ramon Serrat i Fajula componia una sardana dedicada a "La Font de la Tartana". L'autor la va compondre, per a cobla entre els mesos de juliol i d'agost de 1943. Es tracta d'una partitura de quatre fulls (22 x 32 cm), hològrafa, a tinta amb anotacions a llapis. Inclou la reducció per a piano. Està datada i signada per l'autor "Matadepera Agost de 1943. Ramon Serrat" (tot i que a la pàgina 7 es pot llegir entravessat "Matadepera Juliol de 1943. Ramon Serrat". El manuscrit es custodia a la Biblioteca de Catalunya amb la referència Fons Ramon Serrat i Fajula. M-RSer-253, i és consultable al Repositori de la Memòria de Catalunya.

El mateix mes d'agost de 1943 componia una segona sardana per a cobla, "Matadepera, Vila eterna". Es tracta d'una partitura de dotze fulls (16 x 22 cm), hològrafa, a tinta amb anotacions a llapis i signada per l'autor "Matadepera 1943 Ramon Serrat". La partitura es preserva a la Biblioteca de Catalunya amb la referència Fons Ramon Serrat i Fajula. M-RSer-351, i és consultable al Repositori de la Memòria de Catalunya.

El 6 de març de 1983, s'estrenava "Matadepera dins el cor", del mestre Josep Vinarós i Martínez. El mateix autor, tres anys després, el 1986, va compondre "Mariapffar" dedicada al poble de Mariapffar de la Vall de Lungau a Àustria, recordant la seva generosa acollida i agraint la voluntat de les famílies. L'any 1987, inspirada en la muntanya de Sant Llorenç del Munt, parc natural, on segons l'autor, "els paratges de frondosa vegetació, donen pau i calma" el duia a compondre dues noves sardanes "Sant Llorenç del Munt" i "Suite a Sant Llorenç". També en aquests anys composà "Sardanes a la Mola".

Entre les moltes obres dedicades a Matadepera i la seva gent, el mestre Vinarós composà "Diada a Coll d'Eres", dedicada a Delfí Busqueta i Vicent"; "Enyorat amic", dedicat a Joan Grané i Pi; "L'aplec del vespre"; "L'avi Marcó", dedicada a Joan Genescà i Maria Puig en memòria del seu pare Marc Genescà; L'any 1992 Matadepera estrenava una sardana composada pel mateix autor dedicada als seus gegants, "Agnès i Llorenç".

Altres sardanes són "A la Pola", de Joan Soler i Diffent; "Aura de Matadepera", de Joan Jordi Beumala i Sampons; "Cavall Bernat", d'Adolf Cabané i Pibernat; "Deu lustres", de Daniel Gasulla i Porta, dedicada al 50è aniversari d'Albert Mateu; "Diada" de Lluís Vergés i Soler; "El turó de Montcau", de Josep Freixas i Vivó; "Joventut de Matadepera", de Carles Rovira i Reixach, dedicada a l'Agrupació Sardanista La Mola. La seva estrena es féu el 10 de setembre de 1982 a Matadepera; "L'Aplec del vespre, de Montserrat Pujolar i Giménez, dedicada al 15è aniversari de l'Agrupació Sardanista, estrenada a Matadepera el 20 de juliol de 1996; "La Cova del Drac", d'Agustí Borgunyó i Garriga, estrenada el 17 d'octubre de 1954; "Matadepera", de Joaquim Tristany i Gual, estrenada l'any 1974; "Matadepera 1000" de Jesús Ventura i Barnet, estrenada el 30 de juliol de 2014; "Matadeperenca", de Joan Soler i Diffent; "Montcau", estrenada l'any 1979 a Castellar del Vallès, obra del mestre Josep Maria Serracant i Clermont; "Muntanya de Sant Llorenç", d'Agustí Borgunyó i Garriga, estrenada el 18 de desembre de 1949; "Sant Llorenç del Munt", de Francesc Rius i Mur, estrenada l'any 1964 i revisada al 2004.

Història

La sardana és el ball nacional de Catalunya. És una dansa de caire popular, col·lectiva, on homes i dones ballen junts agafats de les mans, formant una rotllana i puntejant amb els peus els compassos de la música, normalment interpretada per una cobla.

L'origen és incert, tot i que el primer document conservat on s'esmenta un ball anomenat "sardana" data de 1552. Al segle XIX, en ple romanticisme, varis estudiosos relacionaren l'origen de la sardana amb les danses d'origen grec, de manera que així podien lligar aquesta cultura amb la fundació d'Empúries.

Coincidint amb aquest moment, a Catalunya es posaren de moda les òperes romàntiques procedents d'Itàlia i les sardanes començaren a reproduir aquest tipus de música a les places i glorietses del carrer, cadascuna amb una durada diferent. Sorgí doncs, la necessitat de comptar i repartir i Miquel Pardas, l'any 1850 publica un "Método per aprender á ballar sardanasllargas", al qual seguiran molts altres.

Les noves melodies i ritmes que anaven sorgint, imposaven la necessitat d'una formació instrumental més variada i la cobla ho farà, arribant a la composició actual (encara que en aquell moment també emprassin instruments com la trompa, el bombo o els plats, actualment no utilitzats).

Les sardanes esdevenen ben aviat el ball de moda a l'Empordà i comarques gironines, tot i que ens els primers temps, eren ballades majoritàriament per homes. Pep Ventura (1817-1875) esdevindrà un dels compositors més apreciats i la seva orquestra la més cotitzada.

A inicis del segle XX, la sardana s'escampa per Catalunya impulsada pels centres catalanistes i l'any 1902 a Barcelona, tenia lloc el primer concurs de colles en motiu de la festa major de la Mercè.

La demostració i l'habilitat física de la manera de ballar dels homes empordanesos va anar modificant-se arreu de Catalunya substituint-se per una ball elegant, cap a una verticalitat i un punteig més acusat en un espai més limitat. El ball empordanès s'aniria reconvertint en una dansa nacional, acadèmicament organitzat i amb un tempo musical més alentit.

Algunes de les sardanes s'escriurien per ésser cantades, que faria la delícia de corals i orfeons.

L'any 1924, el dictador *Primo de Rivera* prohibeix la "Santa Espina", fet que causarà un efecte contrari en la població. Amb la República, s'institucionalitza novament la sardana que compartirà protagonisme amb músiques, vingudes d'Amèrica.

Amb la Guerra Civil, el feixisme prohibeix i reprimeix qualsevol símbol catalanista, entre ells clausura gran nombre d'entitats dedicades a fomentar la sardana. La sardana doncs, és convertia en un símbol de resistència. I malgrat la repressió, la sardana va perviure paral·lelament durant els quaranta anys de franquisme, encara que controlada sota "*el sano regionalismo*". L'any 1945 es funda l'Obra del Ballet Popular, una entitat capdavantera organitzadora d'esdeveniments com l'ofrena de la "Llàntia del sardanisme" l'any 1947 amb motiu de l'entronització de la Mare de Déu de Montserrat, o el "Dia Universal de la sardana". L'any 1958 es fundaria la Unió de Colles Sardanistes de Catalunya.

L'any 1980 la sardana entrà a l'escola.

El 1990 es funda la Federació Sardanista de Catalunya.

L'any 2014 la Federació es reconverteix en Confederació.

El 4 de desembre de l'any 2019, la Comissió de Cultura del Parlament votava a favor de la Proposta de resolució sobre la inclusió de la sardana a la llista representativa del Patrimoni Cultural Immateral de la Humanitat, de la UNESCO, amb l'expedient 250-00973/12.

Bibliografia

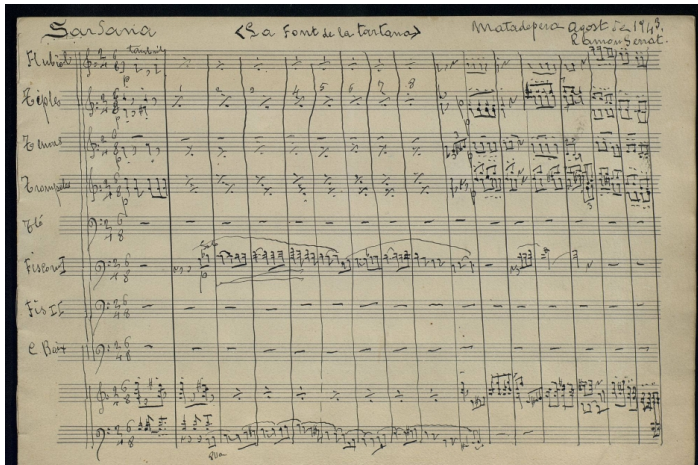
AYATS, Jaume; COSTAL, Anna; RABASEDA, Joaquim (2009). Sardanes. Col·lecció Quaderns de la Revista de Girona, 143. Girona. Diputació de Girona.

Enllaços d'interès:

<https://portalsardanista.cat/enciclopedia/sardanes>

<https://www.musicsperlacobla.cat/compositor/309/serrat-i-fajula-ramon>

<https://mdc.csuc.cat/digital/collection/MMserrat/id/1511/rec/114>

MATADEPERA 1013

Score

Jeroni Velasco

A printed musical score for 'MATADEPERA 1013' by Jeroni Velasco. The score is arranged in a system with ten staves. From top to bottom, the instruments are: Flabiol, Tibles 1 and 2, Tenors 1 and 2, Trompeta 1 and 2, Trombó, Fiscorn 1 and 2, and C. Baix. The Flabiol part features a melodic line with trills and slurs, marked with 'f' and 'tr'. The other instruments provide harmonic support with various rhythmic patterns. The score is in 2/4 time and includes dynamic markings such as 'f' and 'pizz'. The bottom of the page is numbered 1 through 7.

Handwritten musical score for a piece titled "Bordone < Videri eterna >". The score is written on a single page and includes parts for several instruments: Flute, Clarinet, Bassoon, Trumpet, Trombone, and Piano. The notation is dense and includes various musical symbols such as notes, rests, and dynamic markings. At the bottom of the page, the title "Bordone < Videri eterna >" is written in blue ink, followed by the number "8-1943".